

Per Mathis Oskal
9310 Sørreisa

Avslag på søknader om skadefelling av kongeørn, Hjertind reinbeitedistrikt

Fylkesmannen i Troms viser til skadefellingssøknader på kongeørn av 27.5.2014, fra Per Mathis Oskal og fra Isak Nils Oskal. Søknadene gjelder to kalvingsområder innenfor Hjertind reinbeitedistrikt. Fra 19. mai til 25. mai var det gitt skadefellingstillatelse i disse områdene, dog var det stort sett ikke ressurser til skadefellingsforsøk i begge områder samtidig. Skadefellingsforsøkene var resultatløse. På skadefellingssøknader av 27.5.2014 fatter Fylkesmannen slikt:

– Vedtak –

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 bokstav b og § 77, jf. forskrift om forvaltning av rovvilt § 12, jf. §§ 1 og 3, avslår Fylkesmannen søknader av 27.5.2014 om skadefelling av kongeørn i Hjertind reinbeitedistrikt. I vurderingen veide det tungt at Fylkesmannen i denne situasjonen forventet at skadefelling ville ha liten tapsreduserende effekt.

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29 samt rovviltforskriften § 18 tredje ledd. En eventuell klage skal fremsettes for Fylkesmannen i Troms jf. forvaltningsloven § 32.

Grunnlag for avgjørelsen

Vedtaket er gjort med hjemmel i lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 18 og § 77 jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 12.

Videre politiske føringer og lovverk som ligger til grunn er:

- St. meld. nr. 15 (2003–2004) Rovvilt i norsk natur
- Innst. S. nr. 174 (2003–2004)
- Lov av 29.5.1981 om viltet (viltloven)
- Lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
- Forvaltningsplan for rovvilt i region 8, vedtatt 10.10.2013
- Rovviltforliket 2011, representantforslag 163 S (2010–2011) og Stortingets behandling 17. juni 2011
- Brev fra Miljøverndepartementet av 25.8.2011 om «Videre oppfølging av rovviltforliket 2011»

Internasjonale avtaler og rammer

Norge har internasjonalt forpliktet seg til å ta vare på bjørn, gaupe, jerv, ulv og kongeørn

gjennom Bernkonvensjonen som av Norge ble ratifisert i 1986. Konvensjonen inneholder krav til bevaring av flora og fauna i deres naturlige leveområder.

Sammen med 191 andre land og EU har Norge signert konvensjonen om biologisk mangfold. Konvensjonen trådte i kraft i 1993. Land som har underskrevet avtalen er forpliktet til å lage nasjonale strategier og handlingsplaner for å bevare det biologiske mangfoldet. Landene skal blant annet bevare truede arter og fremme samarbeid med andre land om biomangfold. De rovviltartene som finnes i Norge er i større og mindre grad felles bestander med våre naboland Sverige, Finland og Russland. Disse lands respektive forvaltningsregimer har stor betydning for den norske rovviltforvaltningen.

Norge har også tilsluttet seg andre avtaler som kan ha betydning for forvaltningen av rovvilt. Spesielt kan Europarådets dyreholdskonvensjon og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 samt ILO-konvensjonen nr.169 om urfolks rettigheter nevnes. Rammene for norsk rovviltforvaltning er gitt i norsk miljøvernlovgivning og i de internasjonale avtaler Norge har sluttet seg til.

Nasjonale rammer

Den 16. juni 2011 ble rovviltforliket i Stortinget inngått med enighet i alle partier. Forliket tar for seg forvaltningen av gaupe, jerv, ulv og bjørn. Forliket sier også noe om videre forvaltning av kongeørn.

Forliket sier at den norske rovviltforvaltningen skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Rovviltforliket av 2004 hadde sitt fundament i stortingsmelding nr. 15 (2002–2003), *rovvilt i norsk natur*, og Stortingets behandling av denne gjennom innstilling S.nr. 174. Føringerne i disse to dokumentene er fulgt opp i rovviltforskriften (forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt). Det er rovviltforskriften som avgjør myndighetsforhold og hjemler virkemiddelbruk i norsk rovviltforvaltning. Rovviltforskriften er igjen hjemlet i naturmangfoldloven og i viltloven. Naturmangfoldloven – som er Norges første lov om vern og bærekraftig bruk av naturen, både i og utenfor vernede områder, er ett av en rekke tiltak som følger opp den globale konvensjonen om biologisk mangfold. Naturmangfoldlovens formålsbestemmelse (§ 1) lyder:

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Velferden til viktige byttedyr for rovviltet, som tamrein og sau, er regulert gjennom lov av 19.6.2009 om dyrevelferd med tilhørende forskrifter.

Det går frem av rovviltforliket 2011 at det skal legges vekt på regional forvaltning, med mål om at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Det skal utvises respekt for eiendomsretten samt enkeltmenneskers og lokalsamfunns livskvalitet. Forvaltningen skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap.

Den todelte målsettingen sier at Norge skal ha en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konfliktene og motvirke utrygghet, og samtidig ha en politikk som sikrer overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur.

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene) sier at

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (...) b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom, (...) Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttak ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom, Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (...)

Rovviltforskriften § 1 sier at

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensynet til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter. Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Fylkesmannen kan, i akutte saker der det voldes vesentlig skade på bufe eller tamrein, fatte vedtak om skadefelling av kongeørn jf. rovviltforskriften § 12. Fellingstillatelse kan gis for å stoppe en pågående skadesituasjon, men det tillates ikke felling utelukkende for å forhindre fremtidige skader som for de andre artene. Fylkesmannen kan derfor gi tillatelse til felling av enkeltindivider av kongeørn som volder vesentlig skade på bufe eller tamrein, forutsatt at felling kan rettes mot bestemte individer som volder skade. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område og tidsrom.

Søknadene

Per Mathis Oskal søker om skadefelling fra i området «Børingen, fra Skøelv, riksvei via Skøvatn-Brøstadbotn-Skøelv» Per Mathis har hatt skader fra kongeørn fra ca. 11. mai og frem til søknaden. Forebyggende tiltak som er prøvd er gjeting og tilleggsfôring. I siste uke var det skadefellingspersonell i området 23., 24. og 25. mai. Jakten var resultatløs, det ble observert tre enkeltørner, to av dem unge. Det er funnet ca. 15 kadaver som er dokumentert eller antatt tatt av ørn, deriblant en simle dokumentert tatt av ørn. Det er forsøkt å gjete intensivt, men klarer ikke å forhindre ørneangrep. Skadefellingspersonellet observerte ørneangrep.

Isak Nils Oskal har i sitt område funnet 13 kadaver dokumentert tatt av ørn, skaden har skjedd fra 9. mai. Det virker ikke som det er forebyggende tiltak som nytter. Det søkes om uttak av to unge ørner. Har mistet mesteparten av kalvene i flokken som han flyttet til Hjertind med i begynnelsen av mai (130 simler). Dette er en katastrofe for drifta.

Fylkesmannens vurdering av søknadene

Fylkesmannen ser den maktesløse situasjonen som Hjertind reinbeitedistrikt står ovenfor når det gjelder å hindre tap av rein til kongeørn.

Etter naturmangfoldloven § 1 og § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid veies opp mot andre viktige samfunnsinteresser jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig jf. naturmangfoldloven § 8.

Bestanden av kongeørn i Norge antas å utnytte sitt potensiale fullt ut gjennom dagens bestandsutbredelse og antall. Kongeørn ble ved norsk rødliste for arter 2010 vurdert som livskraftig. I 2008 ble bestanden av kongeørn i landet beregnet å være mellom 1 176 og 1 454 par. Det mest oppdaterte estimatet vi har på kongeørnbestanden i region 8 er fra 2008 og er hentet fra «Kartlegging av kongeørn på kysten av Nord-Norge», ved Karl Birger Strann. I Troms ble det estimert at bestanden var på 200–230 hekkende par, hvorav omtrent 50 % hekket på innlandet. Fylkesmannen har vurdert beslutningsgrunnlaget som godt.

Det er ingen åpning i regelverket for bestandsregulerende felling av kongeørn. Det kan heller ikke gis tillatelse til felling utelukkende for å forhindre fremtidige skader. Kongeørn forårsaker størst tap for reindriften i kalvingstiden, da er det ofte svært vanskelig å forebygge skader gjennom andre tiltak enn felling. Felling i denne tiden på året er svært problematisk da det er hekketid for kongeørn. I følge kommentarer til rovviltforskriften § 12 skal en eventuell iverksetting av felling følge bestemmelsene om ordinær jaktutøvelse fastsatt i medhold av viltloven.

Naturmangfoldloven § 10 sier at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Fylkesmannen mener den samlede påvirkningen på økosystemet ved å ta ut én kongeørn ikke er stor. Bestanden er livskraftig. Fylkesmannen mener kongeørnbestanden både lokalt og regionalt er stor nok til at skadefelling ikke vil være en trussel for bestanden.

Dersom beslutningsgrunnlaget ikke er tilstrekkelig, kommer naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) til anvendelse. Beslutningsgrunnlaget blir vurdert som godt, føre-var-prinsippet blir dermed ikke tillagt vesentlig vekt.

Naturmangfoldloven §§ 11 og 12 er vurdert som ikke relevante i denne sammenheng, da dette gjelder tillatelse til skadefelling av kongeørn, innenfor rammene til rovviltforskriften § 12.

Jf. § 12 i rovviltforskriften kan Fylkesmannen fatte fellingsvedtak gjennom enkeltvedtak i akutte saker der det voldes vesentlig skade på bufe eller tamrein, forutsatt at felling kan rettes mot bestemte individer.

Fylkesmannen vet at tap til kongeørn er en utfordring i kalvingstid. Jf. rovviltforskriften § 9 annet ledd skal det ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til skadefelling legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan jf. forskriften § 6. Rovviltnemnda i region 8 skriver følgende i forvaltningsplan for rovvilt i region 8, vedtatt 10.10.2013:

Rovviltnemnda mener reinen, i den tid og på det sted den kalver representerer viktige samiske interesser. Og at kongeørn, gaupe, jerv, bjørn og ulv til samme tid på samme sted representerer et skadepotensial som er i strid med viktige samfunnsinteresser jf. naturmangfoldloven § 14, og i strid med dyrevelferdsloven (LOV-2009-06-19-97). Rovviltnemnda vil da bruke de midler den har tilgjengelig for at rovviltet blir tatt ut.

Fylkesmannen konstaterer at vi ikke har tilgjengelige virkemidler som innenfor den todelte målsettingen om beitedyr og rovvilt, og rovviltforskriften § 12, effektivt hindrer tap av rein til kongeørn.

Skadesituasjonen

Fylkesmannen viser til skadefellingstillatelse gitt 19.5.2014, vår ref. 2014/2159-12, for skadehistorikk frem til 19. mai. Etter 19. mai er det hos Per Mathis Oskal dokumentert fire ørnedrepte kalver, i tillegg har én undersøkt kalv fått «ukjent» dødsårsak. I tillegg er tre kalver og én simle undersøkt av rovviltkontakt, men på grunn av mangelfull bildedokumentasjon har de ennå ikke fått fastslått dødsårsak av Statens naturoppsyn. Statens naturoppsyn bekrefter at Isak Nils Oskal har meldt inn minst fem kalver som har blitt dokumentert tatt av kongeørn etter 19. mai.

Konklusjon

Kongeørn forekommer i levedyktig bestand i Troms, det dokumenterte skadeomfanget innen et begrenset tidsrom og område er vesentlig. Tilsvarende situasjon er dokumentert også i Gielas og i Lyngen. I denne situasjonen finnes det ikke andre forebyggende tiltak som er gode alternativer til skadefelling. I Hjertind og i Lyngen er det nå forsøkt med skadefellingstillatelse, dette har vært resultatløst. Kriteriene for å gi skadefelling jf. rovviltforskriften § 12 anser Fylkesmannen at ikke lenger er innfridd, da voksen ørn ikke kan felles av hensyn til hekketiden, og skadefellingsforsøket har vist at en ikke har mulighet til å rette uttaket mot bestemte individer som kan pekes ut som spesielle «problemindivider» sammenlignet med andre individer. Dette gjør at Fylkesmannen har liten tro på at felling av ett eller noen få individer av kongeørn vil gi en betydelig tapsreducerende effekt. Det ble forsøkt med skadefelling tidlig etter at skadesituasjonen hadde oppstått. Jo senere i kalveperioden en skadefellingstillatelse effektueres, jo mindre vil den forventede effekten være. Bestandsregulerende tiltak mot kongeørn er det ikke hjemmel for.

Fylkesmannen har ved avslaget vektlagt erfaringer fra tidligere skadefellingstillatelser, både nylig i dette området, og eldre likelydende erfaringer, som for eksempel vår ref. 2011/6674-41, skadefellingstillatelse 4.6.2012–6.6.2012 i området Kistefjell, Nord for Altevatnet.

Videre har Fylkesmannen tillagt vekt at et skadefellingsforsøk, med de vilkår som måtte ha blitt stilt, lite trolig ville lyktes, samt at om en hadde lyktes å ta ut en ung skadegjørende ørn, ville det trolig hatt liten tapsreducerende effekt, da nye unge ørner potensielt kunne kommet til dersom det ble «ledig rom».

Med hilsen

Evy Jørgensen
miljøverndirektør

Heidi-Marie Gabler
fagansvarlig

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ikke håndskrevne signaturer.

Kopi til:
Isak Nils Oskal,
Fylkesmannen i Finnmark
Miljødirektoratet
Bardu kommune
Sørreisa kommune
Dyrøy kommune
Salangen kommune
Statens naturoppsyn, pb. 3672, 9278 Tromsø
Troms politidistrikt